

Långholmsgatan 9 - 100 år
en historik av Magnus Åberg

Stockholm december 2013

Innehåll

Året var 1913	3
Stockholm 1913	3
Hornstull	4
Högalids församling	5
Västra Södermalm	6
Heleneborgsroteln	6
Långholmsgatan	6
Långholmsgatan 9	7
1936	9
1946	12
1959	13
1960-talet	14
1980-talet	15
1999	16
Fastighetsförvärvet och tiden därefter	16
2013	17
Biografen Flamman	17
Långholmen	18
Tantolunden	20
Bergsunds strand	21
Reimersholme	22
Året är 2013	23
Ritningar	25

Året var 1913

1913 stod fastigheten Långholmsgatan 9 klar.

Den 1 januari det året började Socialstyrelsen sin verksamhet. Två veckor senare upprättades den första trådlösa förbindelsen mellan Berlin och New York.

I mars bildas Bondeförbundet, senare Centerpartiet. Samma månad grundar ingenjören Ivar Kreuger den svenska tändstickstrusten, Förenade svenska tändsticksfabrikens AB.

En folkpensionslag antas av riksdagen den 21 maj. Alla över 67 år får mellan 45 och 195 kronor per år och grunden till modern svensk sociallagstiftning läggs.

I Paris hade Igor Stravinskis balett *Våroffer* en "skandalpremiär" den 29 maj.

Den 15 september ger Stockholms stadsfullmäktige AB Stockholmssystemet ensamrätt på handel med alkohol i staden enligt Brattssystemet.

Den 30 november gör Charlie Chaplin stumfilmsdebut i Hollywood med filmen *Making a Living*.

Den 10 december återfinns Mona Lisa efter att varit försvunnen i över två år.

Under året 1913 inträffar 17 dödsolyckor i motortrafiken i Sverige.

Stockholm 1913

Året inleds med att Brännkyrka socken med drygt 18 000 innevånare inkorporeras med Stockholm och därmed flyttas stadsgränsen ned till den nuvarande södra punkten vid sjön Magelungen. Det skulle dock dröja in på 1930- och 1940-talen innan stadsdelar som Årsta, Hammarbyhöjden och Björkhagen började bebyggas. Stockholms befolkning hade 1912 vuxit till totalt 350 955 innevånare och skulle 50 år senare vara uppe i 804 542.

Brännkyrka socken 1913

Hornstull

Hornstull var en av Stockholms tullar där det faktiskt betalades tull av dem som ville sälja varor i staden. Tullen var i bruk fram till 1811, då den allmänna landtullen avskaffades. Den första tullen låg där Ringvägen korsade Hornsgatan men flyttades senare till det som idag är Bergsunds Strand. Där låg två tullhus, som var förbundna med en portal, på var sin sida om vägen. Själva portalen revs 1905 och paviljongerna revs 1933.

Idag används begreppet Hornstull i en vidare bemärkelse. Åren 1997-1999 var det också namnet på stadsdelsområde 11, som omfattade Högalids församling fram till Ringvägen. "Horn" var namnet på den västra udden av Åsön, Södermalms geografiska namn.

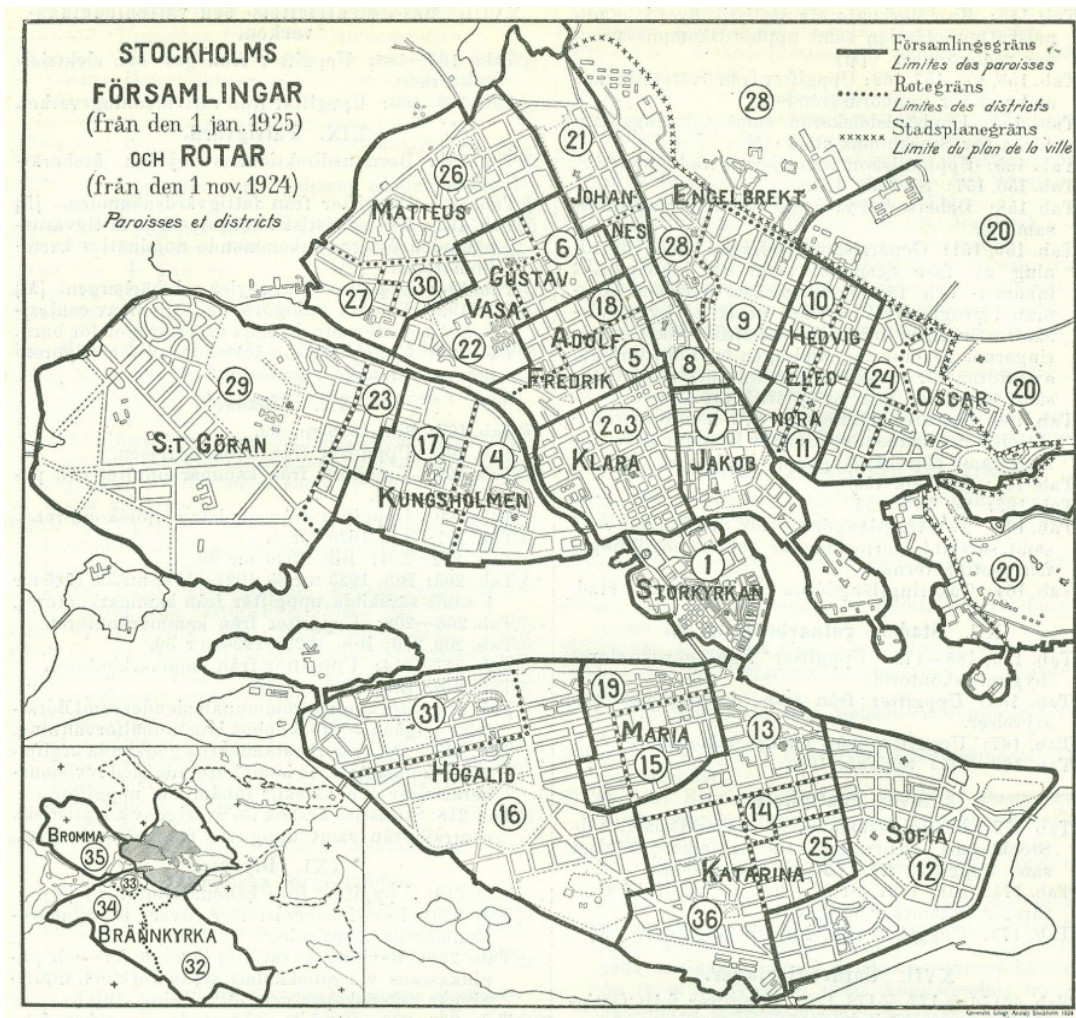

Begreppet "Knivsöder" är inte så gammalt som man kan tro. Källorna går något isär om när det först lanserades och av vem, men mycket tyder på att det uppstod så sent som 1998-2000. Möjligen kan begreppet hänsyfta på den tid då de västra delarna var mer avskilda från resten av Södermalm och därför upplevdes som lite farligare. Men innebörden av begreppet är oklart. Uppe på Öfre Östermalm skulle man nog på "den gamla goda tiden" ha varit benägna att kalla hela Södermalm för "Knivsöder". Tillkomsten av Västerbron och omvandlingen av Hornstull till ett attraktivt bostadsområde, samt inte minst byggandet av köpcentrumet *Nya Hornstull* har dock gjort att benämningen knivsöder idag inte upplevs som så aktuellt längre. Idag är det nog mer "Noho" som gäller och det begreppet syftar då i första hand på kvarteren ner mot Bergsunds Strand, på andra sidan Långholmsgatan.

Högalids församling

Högalids församling bildades den 1 januari 1925 genom en utbrytning ur Maria Magdalena församling och blev eget pastorat den 1 maj 1925. Reimersholme överfördes från Brännkyrka till Högalids församling först den 1 januari 1957. Den nya församlingen hade den 31 december 1925 närmare 31 000 innevånare. Högalidskyrkan hade då invigts två år tidigare, den 10 juni 1923. Högalidskyrkan bygge pågick åren 1916-1923. Kyrkan uppfördes i nationalromantisk stil och var inspirerad av medeltida kyrkoarkitektur med närmaste förebild i Mariakyrkan i Visby. Arkitekt var Ivar Tengbom. Tengbom skulle i början av 1930-talet, liksom kollegan Gunnar Asplund, svänga över till en mer funktionalistisk stil. Tengbom är kanske mest känd som skaparen av Stockholms Konserthus, Stockholms Enskilda Bank, Handelshögskolan i Stockholm, Tändstickspalatset för finansmannen Ivar Kreuger, Esseltehuset vid Vasagatan och Citypalatset vid Norrmalmstorg. Högalidskyrkans kyrktupp vann för övrigt 1995 pris i tävlingen som Årets Kyrktupp.

Församlingens förste kyrkoherde blev Nils Uno Nilsson fram till sin död 1929. Hans efterträdare av Bertil Mogård som innehade sin tjänst till 1960. Mogård var först socialdemokratisk ledamot av riksdagens andra kammare 1924-1932 och därefter från 1948 ledamot av riksdagen första kammare. 1938-1950 var Mogård stadsfullmäktigeledamot i Stockholm. Bertil Mogård efterträddes 1960 som kyrkoherde av Johan Movinger och därefter följde 1965 Birger Åström, 1979 Lennart Starefors och 1994 Per Axerup. Kyrkoherde sedan 2012 är Katarina Sjöblom. Med runt 30 000 innevånare så är Katarina församling en av de mer folkrika i innerstan.

Västra Södermalm

Västra Södermalm hade 1912 en befolkning på 47 178 personer. Av dess bodde hela 46 278 i de östra delarna bort mot Mariatorget. Före Västerbrons öppnande 1935 var Hornstull en ganska isolerad del av Södermalm. Den gamla pontonbron från nuvarande Bergsunds Strand till Liljeholmen skulle 1915 ersättas med den första träbron, som också kunde bära spårvagnar. På så sätt kunde Södra Förstadsbanan förlängas in till Hornstull. Före byggandet av Årstabron 1924-1929 gick järnvägstrafiken på Västra stambanan genom Tanto och vidare via Liljeholmsbanken söderut. Rester av stambanans fundament är fortfarande synliga bredvid nuvarande Liljeholmsbron.

Det fanns en hel del industrier i närheten av Långholmsgatan. En viktig sådan var Bergsunds Mekaniska Verkstads AB. Utöver själva varvsverksamheten var även tillverkning av gjutjärnsbroar en viktig verksamhet för företaget. Efter ekonomiskt lyckade år runt sekelskiftet började Bergsunds Mekaniska Verkstad få problem med lönsamheten. Företaget trädde i likvidation 1924 men rekonstruerades och fortsatte med sin verksamhet fram till 1929 då byggnaderna revs för att bereda plats för bostäder. Borta vid Söder Mälarstrand låg dessutom Münchenbryggeriet och ute på Liljeholmen Beckers färgfabrik. Gatunamn som Verkstadsgratan och Slipgatan, liksom kvartersnamnen Bulten, Skruven och Muttern påminner om områdets tidigare industriella karaktär.

Heleneborgsroteln

Åren 1878-1926 hade Stockholm en folkbokföringsorganisation i s.k. rotar. Den innebar att staden var indelad i ett antal rotar som var och en ansvarade för den löpande folkbokföringen i den egna roten. Från början var det 16 rotar, men när staden växte skulle antalet öka till 36. Den 1 oktober 1911 tillkom Heleneborgsroteln ur Tantoroten. Ett år efter Heleneborgsrotelns tillkomst började de första husen längs Långholmsgatan byggas. På Stockholms stadsarkiv förvaras det s.k. rotemansarkivet och i dess böcker kan man spåra alla personer som varit bosatta i de olika rotarna under åren 1878-1926. Böckerna är också upplagda fastighetsvis, på så sätt kan man hitta alla personer som under de åren var bosatta på exempelvis Långholmsgatan 9.

Långholmsgatan

Långholmsgatan hade tidigare varit en del av vägen ut till fängelseön Långholmen. Före Västerbrons öppnande 1935 var det här en ganska isolerad del av Södermalm. Det var därför en lugn men också fattig del av Södermalm. Arbetarförfattarna Erik Asklund och Josef Kjellgren växte båda upp på Långholmsgatan. Erik Asklund bodde för övrigt på Långholmsgatan 7, i gårdshuset. "I min barndom var Långholmsgatan som en liten småstadsgata, tyst och stillsam med gamla åkerier vid Västerbrons nuvarande södra brofäste", skriver Erik Asklund. Hans främsta verk är de självbiografiska berättelserna om södergrabben Manne (*Manne, Röd Skjorta, Mormon Boy, Yngling i spegel* och *Kvarteret Venus* 1949-1957) samt trilogin *Bröderna i Klara, Livsdyrkarna* och *Drakens gränd* som skildrar det livaktiga litterära livet i Stockholm med bland annat Klarabohemerna under 1930-talet.

Erik Asklund ingick tillsammans med Artur Lundkvist, Josef Kjellgren, Gustav Sandgren och Harry Martinson i den modernistiska femklövern de "fem unga" som 1929 gav ut en antologi med modernistisk poesi och prosa. Erik Asklund sammanställde även den betydelsefulla antologin *Modern lyrik* 1931 och skrev ungdomsböcker som *Silverligan*. Kjellgren arbetade som sjöman, eldare och journalist, och var redaktör för tidskriften *Kulturfront* 1942-1944. Hans pjäs *Okänd svensk soldat* uruppfördes på Folkteatern i Stockholm 1940, och utgjorde grunden för filmen *Främmande hamn* (1948). Bestående litterära insatser gjorde han som arbetarskildrare, främst genom berättelser om sjömanslivet, i synnerhet romanerna *Smaragden* och *Guldkedjan* samt hans två sista böcker, *Kamratskap mellan män* och den postumt utgivna *Nu seglar jag. Människor kring en bro* (1935) är en tidig svensk kollektivroman och handlar om människor som på olika sätt är inblandade i bygget av Västerbron i Stockholm. I samma kvarter på Långholmsgatan bodde även den äldre författaren Rudolf Värnlund som blev något av en läromästare för Asklund och Kjellgren. Mest känd är han för sina

dramer som *Den heliga familjen*, *Sångare*, *Vägen till Kanaan*, *"Robespierre"* och *"U 39"*. Värnlund skrev även tidigt för radioteatern, uppmanad av dess förste chef Per Lindberg. Värnlund såg radioteater som teater för de stora massorna.

Bergsunds strand på 1920-talet med Högalidskyrkan i fonden.

Långholmsgatan 9

Av en "förteckning med lägenhetsuppgifter, egendomen n:r 9 med adress n:r 9 A och B vid Långholmsgatan, 31:a roten och Maria Magdalena församling" från 12 januari 1914 framgår att *ingenjören Folke Hedman* var egendomens ägare. Han hade också varit husets arkitekt och byggherre. Egendomen bestod av fyra hus med 6 etage i gathuset och 5 etage i gårdshuset. I det ena gathuset hade *fröken Tengblad* en kött-, speceri- och mjölkaffär bestående av kök och fyra rum för vilken hon betalade en årlig hyra på 1 300 kronor. I det andra gathuset drev *fru Paullén* ett nykterhetskafé bestående av ett kök och ett rum för vilket hon betalade en årlig hyra på 800 kronor. Under gården bedrev A Broman och F Hedman tillverkning av cementtrappor, plattor etc. För detta betalade de en årlig hyra på 2 000 kronor.

1916 står en *löjtnant O P Högfeldt* som fastighetsägare och 1919 en *fil dr R Norrby*. 1922 ägdes fastigheten av *AB Värdeförvaltning* och 1927 av *Fastighets AB Bulten*. Fastigheten hade då hunnit bli tio år och gatan hade fått i stort sitt nuvarande utseende, åtminstone fram till den södra delen av kvarteret Bulten.

Nästan genomgående bestod fastigheten av ettor med kök. Hyrorna för dessa låg 1913 på mellan 380 och 440 kronor om året. På nedre botten i gårdshuset fanns det några enrummare med kokvrå och där låg hyran på mellan 225 och 300 kronor om året. Vår tvättstuga verkar ha fungerat som en sådan enrummare. Trångboddheten var stor, så det har genom åren bott åtskilliga människor i huset. Alla

trängdes med sina familjer på mycket små boendeytor. Det förekom också att man ovanpå detta hade inneboende. Trångboddhet och bostadsbrist var vanligt vid denna tid och lång tid framöver.

En av de första hyresgästerna var den före detta extra eldaren vid Statens Järnvägar *Knut Anders Landström* som enligt mantalsuppgift från den 31 december 1913 uppger att "på grund av amputation af båda benen, är undertecknad oförmögen att sig själv försörja". Han var född den 23 september 1873 och avled den 19 januari 1915. Han bodde i gathuset 9 A en trappa upp och betalade en årlig hyra på 440 kronor för ett rum och kök.

I det andra gathuset bodde *Lars Alfred Klasson*, född den 23 november 1864. Han var cementarbetare hos Byggnadsfirman Ingenjörer Broman och Hedman. Hans hustru Maria Charlotta var född den 3 april 1868 och de hade två barn. Sonen Karl Alfred var född den 29 oktober 1890 och dottern Elin Maria den 8 november 1892. Sonen arbetade på samma byggnadsfirma som fadern. Dottern var arbetska vid Södermalms Tekniska Fabrik på Åsögatan 34. Lars Alfred avled den 6 augusti 1914 och dottern födde den 30 augusti 1914 en son Sven Axel Alfred. Familjen bodde i ett rum och kök och betalade en årlig hyra på 420 kronor.

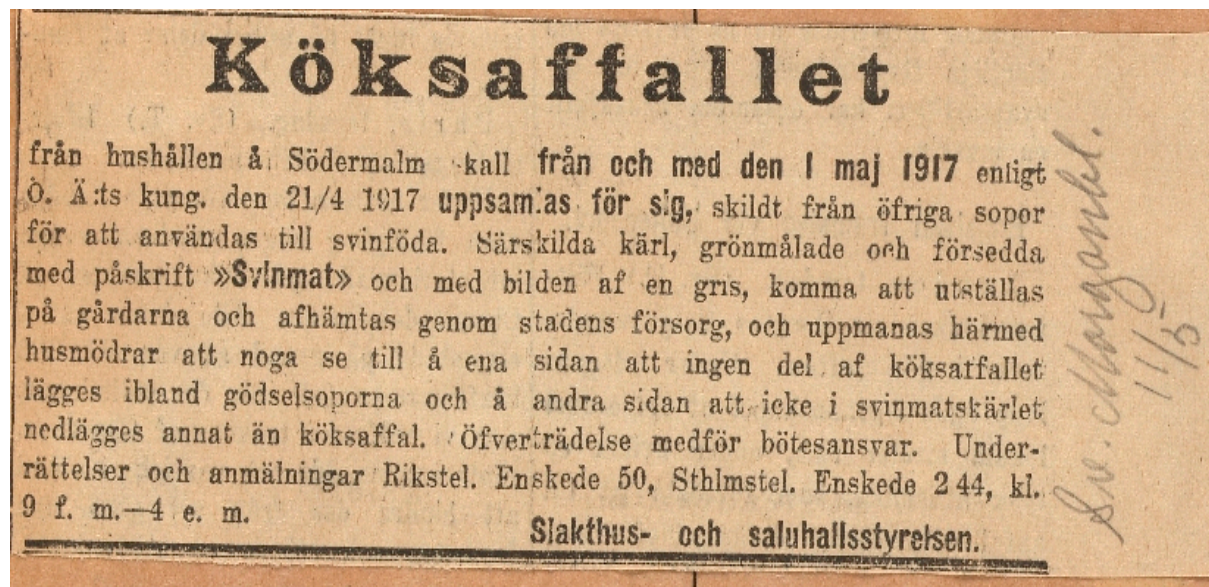
Bland fastighetens hyresgäster återfinns på 1920-talet skådespelaren *Karl Axel Andersson Browallius*, som den 7 oktober 1916 flyttade till Långholmsgatan 9A, 4 trappor till vänster. Han bodde där till den 21 oktober 1926, då han med hustrun Sara Maria flyttade vidare till Helgagatan 36. Carl Browallius var född den 7 juni 1868 i Uppsala och avled den 7 november 1944 i Stockholm. Han var åren 1885-1906 engagerad vid ett flertal olika teatersällskap och kom 1906 till Dramaten. Bland hans mer bemärkta rolltolkningar var rollen som Lindkvist i Påsk och som Kent i "Kung Lear". På film gjorde han först några större stumfilmsroller, men när talfilmen kom blev det mest små roller. En filmkritiker har betecknat Browallius som en "flitigt använd andraplansaktör".

Carl Browallius (i mitten) tillsammans med Thecla Åhlander och Albin Lavén i Ivan Turgenjeps pjäs Arvsskiftet på Dramaten 1911. Foto: Hovateljér Jaeger, Stockholm.

Under sin tid som hyresgäst på Långholmsgatan var han med som skådespelare i ett flertal filmer bland annat i Hans nåds testamente (1919), Karin Ingmarsdotter (1920), Mälarpirater (1923), Ingmarsarvet (1925), Kalle Utter (1925) och Karl XII, del II (1925). I filmen Sol ovan Sverige från 1938 hade han en framträdande roll som kyrkoherde. Fyra år senare gjorde han en sista liten filmroll som skurk i komedin Livet villig en pinne.

I röstlängden från 1921 (se valåret 1921 nedan) står Karl Axel Browallius upptagen som premiäraktör. Han var då gift med Sara Maria Browallius (1895-1973). Båda makarna ligger begravda på Norra begravningsplatsen.

Följande annons från 1917 meddelas av Slakthus- och saluhallsstyrelsen att hushållen på Södermalm ska slänga sitt köksavfall i särskilda kärl märka med "Svinmat" som utplacerats av staden.

1936

1936 ägdes fastigheten av Fastighets AB Bulten med adress Kungsgatan 29. Tomtarealen uppgavs till 1 050. *Kaféaktiebolaget Norma* hyrde lagerkällare och betalade för den en årlig hyra på 1 000 kronor. På nedre botten i gathuset drev *Biresack och Co* livsmedelsaffär och *AB Gummikompaniet* hade en sjukvårdsaffär i gathuset. I gathuset Långholmsgatan 9 B hade fru *Maria Agneta Björklund* ett kafé för vilket hon betalade en årlig hyra på 2 600 kronor. Hon hade också sin bostad en trappa upp, inte så långt till jobbet med andra ord. Kontoristen *Bertil Johansson* med hustru bodde en trappa upp i gathuset Långholmsgatan 9 A och betalade en årlig hyra på 850 kronor för ett rum och kök. Tillsyningsmannen *Gustav Adolf Rosén* bodde i gathuset två trappor upp med hustru och dottern Märta och sonen Runo i två rum och kök. Han fungerade som husets vice värd och betalade en årlig hyra på 775 kronor. Som vice värd var det hans uppgift att sköta om inkasseringen av hyrorna. Därför fick han ha en större bostad än de andra hyresgästerna.

Maskinisten *Oskar Fredrik Johansson*, anställd på Stockholms Ångslups AB, bodde med hustrun Hulda Maria och dottern Brita-Lisa i ett rum och kök i gårdshuset Långholmsgatan 9 C och betalade en årlig hyra på 600 kronor. Han var också fastighetens portvakt. Skoarbetaren *Sam Söderholm* och hans hustru Hilda bodde en trappa upp i 9 C och betalade 800 kronor i årlig hyra. Hilda bidrog till hyran som städerska. *Ernst Oscar Fredrik Ringheim*, anställd som tjänsteman vid Stockholms stads fastighetskontor var ogift och bosatt Långholmsgatan 9 C nedre botten i ett rum med kokvrå.

Dit flyttade han den 10 oktober 1934 från Hornsgatan 32. Den 8 oktober 1936 flyttade Ringheim vidare till Folkskolegatan 12. Det var inte ovanligt att människor förr flyttade just i oktober. Han betalade en årlig hyra på 600 kronor för sin bostad på Långholmsgatan 9 C. Han hade då en taxerad årlig inkomst på 4 300 kronor, en beskattningsbar årlig inkomst på 3 500 kronor för erläggande av kommunalskatt. Hans statliga inkomst- och förmögenhetsskatt uppgavs till 4 060 kronor, varav 2 560 kronor upptas som beskattningsbart belopp.

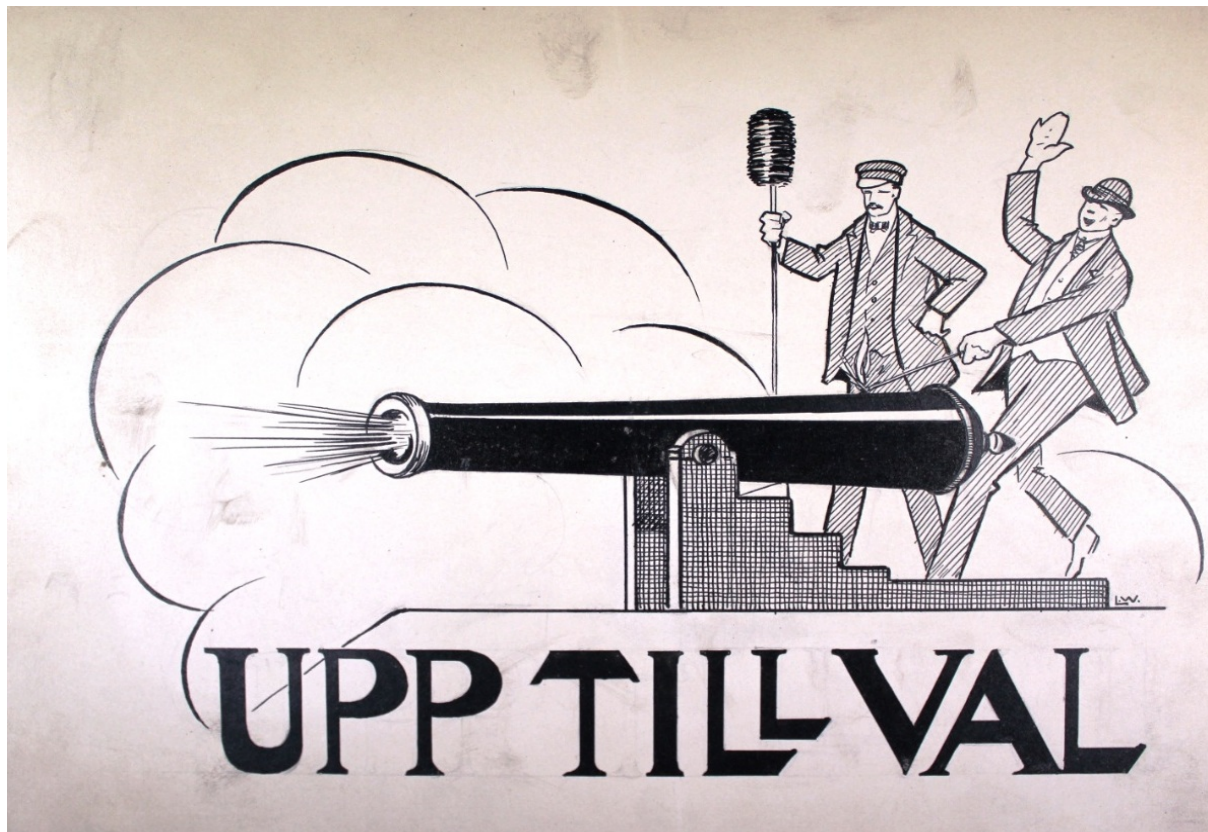
Tumregeln verkar ha varit att de som bodde i gathuset betalade lite högre hyra än de i gårdshuset. Bland övriga hyresgäster fanns det lagerbiträden, en slöjdlärare, ett montörbiträde, en diversearbetare, elektriker, en bilelektriker, en verktygsfräsare, sömmerskor, ett cykelbud, en metallarbetare, en styckmästare, en kokerska, chaufförer, en droskchaufför, en trädgårdsarbetare, en kemigraf, en gasverksarbetare, en rörarbetare, en tjänsteman, affärsbiträden, en servitris, en vattenbärare, en isarbetare, en expeditivakt, en målare, maskinister, en bleckslagare, en pappersskärare, en kafferostare, en möbelsnickare, en retuschör, en polisman, en slipare, en typograf, en bageriarbetare, en lagerarbetare, en byggnadsarbetare, en filare, en snickare, en brevbärare.

Hornstull från luften, 1930-talet

Samma år, 1936, var det andrakammarval i Sverige. Kvarteret Bulten ingick då tillsammans med kvarteret Skruven i Högalids valdistrikt 2 D. Av de i distriktet röstberättigade 650 männen röstade 540, det motsvarade 83,1 %. Av de i distriktet röstberättigade 688 kvinnorna röstade 530, det motsvarade 77,0%. Totalt avgavs det 1 056 godkända valsedlar i andrakammarvalet 1936. Högerpartiet fick 92 röster, Bondeförbundet 9 röster, Folkpartiet 102 röster, socialdemokraterna hela 605 röster medan socialisterna fick 180 röster och kommunisterna 57 röster. Nationella fick 4 röster och övriga 7 röster. Och Per Albin Hansson blev på nytt statsminister.

Röstdeltagandet var betydligt lägre i andrakammarvalet 1921. Det var det första val i Sverige där allmän och lika rösträtt tillämpades, och kan därför sägas ha varit Sveriges första fullt demokratiska riksdagsval. Det totala valdeltagandet var 54,2 %.

Valaffisch från Allmänna valmansförbundet (dagens Moderaterna) från 1920-talet. Okänd konstnär.

Långholmsgatan 9 låg då 1921 i rote 31 (Heleneborgsroten) i Maria Magdalena församling. I rote 31 var 5 221 män och 5 920 kvinnor röstberättigade. Av dem röstade 3 316 män (63,5%) och 2 938 kvinnor (49,6%). 107 män och 75 kvinnor var icke röstberättigade. Totalt avgavs 6 216 röster i rote 31. Högern fick 944 röster, Bondeförbundet 156 röster, Frisinnade landsföreningen 579 röster och Socialdemokraterna ihop med Vänstersocialister och Kommunisterna fick 4 537 röster. Valdeltagandet bland de boende på Långholmsgatan 9 låg en god bit under riksgenomsnittet med endast 45 %. Långholmsgatan 9 D stod för det högsta valdeltagandet, där röstade 66 % medan Långholmsgatan 9 A stod för det lägsta valdeltagandet, där röstade bara 27 %. En av soffliggarna var premiäraktören Karl Axel Browallius. Tillsyningsmannen Gustaf Adolf Rosén hittade dock till vallokalen, men hans hustru Hilda Lovisa stannade hemma. Röstade gjorde också portvakten Oskar Fredrik Johansson, men inte hans hustru Hulda Maria.

När Bulten och Skruven låg i samma valdistrikt 80 år senare, år 2006, var valdeltagandet 85%, 1 115 röstande av 1 313 röstberättigade. Moderaterna fick då 301 röster, Centerpartiet 81, Folkpartiet 120, Kristdemokraterna 33, Socialdemokraterna 220, Vänsterpartiet 128, Miljöpartiet 172 och övriga partier 46 röster. Det kanske säger ett och annat om vad som hänt i de kvarteren på 70 år.

1946

1946 hade *Biresack och Co Aktiebolag*, på sin tid lokalt känd delikatessaffär, kvar sina lokaler i bottenvåningen i gathuset och betalade en årshyra på 3 300 kronor. I källarvåningen hyrde *Kafé- och Restaurant AB Norma* lokaler för 2 000 kronor om året. Årshyran i övriga fastigheten låg på mellan 300 kronor och 1 000 kronor. Lägenheterna i fastigheten var genomgående av ett rum och kök, bortsett från lägenheten som *Gustaf Adolf Rosén* alltjämt hyrde. Den bestod av 2 rum och kök och låg i A-huset två trappor upp. I gårdshusen C och D fanns det dock rum med kokvrå. Två av rummen med kokvrå i C-huset på nedre botten fungerar i dag som grovsoprum och tvättstuga. Det tredje är idag sovrum i en större lägenhet.

Montören *Gustav Viktor Emanuel Blomqvist* bodde i 9 D på nedre botten med hustrun *Hilda Elisabet* och sonen *Fredrik Johan Wiktor*. För denna lägenhet på ett rum och kök betalade han en årlig hyra på 700 kronor. *Blomqvist* var också fastighetens portvakt. I gathuset B på nedre botten hade *Agnes Viktoria Cedergren* kafé. Själv bodde hon en trappa upp i samma fastighet. Fyra trappor upp i B-huset samsades telefonisten *Elsa Viktoria Adolfsson*, änkefru *Elin Sofia Lindsjö* och skräddaren *Åke Jansson* med hustru. Alla i ett rum och kök.

Fyrans spårvagn, modell "Mustang", på väg mot hörnet Långholmsgatan/Brännkyrkagatan (nuvarande Hornsbruksgatan). I gathörnet syns också en Konsumaffär. Husen på fotot har dock sedan länge skattat åt förgängelsen och i stället har det Nya Hornstull vuxit upp. Fotot taget 1950.

Västerbron hade öppnats för trafik i november 1935. 1947 började linje 36 rulla som trådbuss på Långholmsgatan och fyrans spårvagn gick från Västerbron via Långholmsgatan och Hornsgatan till Hakberget ända fram till högertrafikens införande 1967. I samband med den lades all spårvagnstrafik i innerstaden ner. Spårvagn fyra ersattes då av busslinje 54, numera stomnätlinje 4.

1959

År 1959 låg Långholmsgatan 9 i Högalids fjärde taxeringsdistrikt och mantalslängden för det året upptar samtliga i fastigheten boende. *Gustaf Adolf Rosén* (född 1878) står då upptagen som fd tillsyningsman och ägare av två fastigheter. Han bor alltjämt i A-huset två trappor upp med hustrun *Hilda Lovisa* och dottern *Märta Ragnild Viktoria*. Den senare är 48 år, ogift och kanslibiträde. Om Rosén då fortfarande var vice värd i fastigheten framgår inte av mantalslängden. På femte våningen i samma trappuppgång återfinns den Österrikefödde *Hubert Mille* med hustrun *Margot Elisabet* och deras nyfödda dotter *Anna Kristina*. *Hubert Mille* står upptagen som hålkortsoperatör. Det var säkert väldigt modernt på den tiden.

På nedre botten i C-huset bodde rörmontören *Gustaf Victor Emanuel Blomqvist* kvar med hustrun *Hilda Elisabet*. *Blomqvist* var fastighetens portvakt. På samma våningsplan fanns det två enrummare med kokvrå. I den ena bodde chauffören *Lennart Arne William Pettersson* och i den andra chauffören *Ernst Martin Stefansson*. Delikatessaffären *Biresack och Co* hade då fortfarande lokaler i fastigheten. Den sociala profilen på hyresgästerna har inte förändrats under de gångna åren. De tillhör huvudsakligen "småfolket", det vill säga arbetare, hantverkare, lägre tjänstemän och småföretagare. Bland yrkestitlarna återfinns affärsbiträde, sömmerska, verktygsfräsare, expressarbetare, vaktkonstapel, riggare, mekaniker, försäljare, isarbetare, byråsekreterare, målare, postbiträde, telefonist, reparatör, kommunalarbetare, städerska, distributör, skrivbiträde, destillatör, expeditionsföreståndare, affärsinnehavare, en f.d. mästrelots, kassör, intendent, ingenjör och hålkortsoperatören *Mille*. Alla dessa runt 150 personer (män, kvinnor och vuxna barn) samsades i de fyra husen vid Långholmsgatan 9 år 1959.

Trafik vid Hornstull, 16 april 1959. Det stora huset i bakgrunden är nybyggt och finns kvar idag. Huset med Göranssons Pappershandel är idag rivet och där ligger apoteket. Husen längre upp på den sidan av Hornsgatan verkar dock vara kvar. Nytt och gammalt hade börjat blandas vilket gav Hornstull sin speciella karaktär. Västerbron var då på plats sedan länge. Tunnelbanan skulle komma till Hornstull fem år senare. Fortfarande rullade spårvagnarna på Stockholms gator liksom bussar av den typ som syns på bilden ovan. Hornstull var då som nu en viktig trafikknutpunkt. Där strålade Långholmsgatan och Hornsgatan samman samtidigt som Långholmsgatan fungerade som en förlängning av Västerbron mot Liljeholmsbron. Precis som idag. Men trafikvolymen var en annan då.

1960-talet

Hornstull 1960-talet

På bilden ovan ser man en spårvagn av Mustangtyp på Långholmsgatan. All spårvagnstrafik i innerstan försvann i samband med högertrafikomläggningen den 3 september 1967. Klockan 05:00 gick Sverige över till högertrafik efter flera års förberedelser och trafiksäkerhetspropaganda. Förberedelserna tog fyra år, och kostade omkring 600 miljoner kronor. Trafikomläggningen övervakas av 8 000 poliser och värnpliktiga, och under övergångsnatten arbetar 20 000 personer med att anpassa 350 000 vägtrafikmärken för högertrafiken. Omläggningen hade föregåtts av flera års debatt och till och med en folkomröstning den 16 oktober 1955. Då röstade 82,9 % för bibehållande av vänstertrafiken och endast 15,5 % röstade för högertrafiken.

Högertrafikomröstningen var den första folkomröstningen sedan den om rusdrycksförbud 1922. Då röstade 48,8% för och 50,8% mot "införandet av fullständigt rusdrycksförbud". Något rusdrycksförbud blev det nu inte. Men däremot högertrafik. När fotot ovan togs var det dock fortfarande vänstertrafik och spårvagnar och trådbussar rullade på Stockholms gator. Någonstans längre ner på gatan kan man skimra Långholmsgatan 9.

Den 5 april 1964 dök en annan form av spårbunden trafik upp. Då togs Hornstulls tunnelbanestation i bruk. Den ligger idag på röda linjen mellan stationerna Zinkensdamm och Liljeholmen. Avståndet från Slussen är drygt två kilometer. Stationen har en plattform delad i två, med kvarvarande berg emellan, och ligger i berget under Hornsbruksgatan. Stationens konstnärliga utsmyckning är gjord av Berndt Helleberg 1964, temat är Altamiragrottan i Spanien, och stationsväggen är täckt med holländskt rött handslaget och glaserat tegel med infogade svart band och vita figurer. Han har även gjort järngrinden och konsten i taket. I samband med en ombyggnad 1992 tillkom montrar med temat himmel, hav, jord och öken av samma konstnär.

1980-TALET

Långholmsgatan 1980-talet

Fastigheten Långholmsgatan 9, liksom Långholmsgatan 7, totalrenoverades 1986-1987. Fastigheterna ägdes då av *AB Familjebostäder*. Renoveringen innebar att nästan alla ettor försvann och ersattes av större lägenheter. Det installerades hissar, en modern tvättstuga och ett grovsoprum. I början av december 1986 kunde de första hyresgästerna flytta in i 9:an efter renoveringen. Renoveringen av Långholmsgatan 7 avslutades på våren 1987.

1999

Bostadsrättsföreningen Bulten 2 (769605-1288) registrerades den 2 december 1999 hos Bolagsverket. Som ändamål angavs att föreningen ska "främja medlemmarnas ekonomiska intressen genom att i föreningens hus upplåta bostadslägenheter för permanent boende och lokaler till nyttjande och begränsning i tiden". I den första styrelsen satt bland annat Fredrik Meyer som ordförande och ledamöterna Peter Bohman och Therese Lundblom.

Ambitionen var i första hand att bilda en bostadsrättsförening för att hindra någon annan att köpa fastigheten för att ombilda den. I andra hand, om tillräckligt intresse fanns, ombilda fastigheten. Bland lägenhetsinnehavarna liksom i styrelsen fanns två läger när det gällde en ombildning. Flera var emot en ombildning bland annat av ideologiska skäl. Vi en första intresseundersökning visade det sig att endast 20 % av lägenhetsinnehavarna var intresserade av en ombildning medan 37 % var ointresserade. 43 % besvarade inte på enkäten. Vid denna tidpunkt krävdes att 66 % var för en ombildning. Efter detta blev föreningen i praktiken vilande.

Den senare borgerliga regeringen ändrade villkoren för en ombildning. Nu räckte det med att 50 % av lägenhetsinnehavarna var för en ombildning. Detta förändrade förutsättningarna och några år in på 2000-talet valdes en ny styrelse som aktivt drev frågan om ombildning.

Fastighetsförvärvet och tiden därefter

På ett välbesökt möte den 15 oktober 2009 på Tellus Fritidscentrum beslöts att bostadsrättsföreningen skulle tacka ja till AB Familjebostäders erbjudande att förvärva tomträtten Bulten 20. Vid omröstningen röstade endast en emot en ombildning medan fyra av olika skäl avstod från att rösta. Förvärvet ägde rum den 17 december 2009 och upplåtelse av bostadsrätterna skedde samma dag. I den ekonomiska planen från 2 oktober 2009 uppgavs tomtarealen till 1 052 kvadratmeter, taxeringsvärdet till 42 3339 000 kronor, antal bostadslägenheter till 35, summa lägenhetsyta till 2 152 kvadratmeter, antal lokaler till två, summa lokalyta till 486 kvadratmeter och den totala ytan (lägenheter och lokaler) till 2 639 kvadratmeter. Den totala anskaffningskostnaden av fastigheten angavs i planen som 67 269 000 kronor. Anskaffningskostnaden var tänkt att finansieras genom dels insatser (52 805 000 vid 100 % anslutning) och lån (14 464 000 vid 100 % anslutning). Föreningen avsåg att uppta amorteringsfritt lån och vid konvertering begära att de skulle fortsätta vara amorteringsfria. De olika insatserna (vid 100 % anslutning) beräknades variera mellan lägst 650 000 kronor och högst 2 850 000 kronor beroende på lägenheternas storlek och läge. Årsavgiften per lägenhet (vid 100 % anslutning) beräknades variera mellan lägst 1 162 kronor och högst 5 093 kronor. Av de totalt 35 lägenheterna skulle alla utom två komma att anslutas. En lägenhet kom att disponeras av Södermalms stadsdelsnämnd, detta enligt överenskommelse med AB Familjebostäder.

Föreningens första styrelse kom att bestå av Anders Engqvist som ordförande och ledamöterna Magdalena Berger, Ivar Edding, Anders Kring och Magdalena Wiberg samt med Anders Ryding och Anders Zetterlund som suppleanter.

Föreningen ansökte om bygglov för balkonger och takterrasser 2010. WMP Balkong AB utförde under 2011 balkongbyggen i fastigheten med slutbesiktning den 15 juli 2011. Byggnationen av takterrasserna påbörjades våren 2012 av Byggfirman Bengt Barck och fick efter otaliga turer slutföras av Lawab våren 2013. Under hösten 2013 påbörjas renoveringen av gårdarna, i första skedet den bakre gården. Arbetet med att renovera den bakre gården kommer att genomföras av Lawab och beräknas vara klart i februari 2014. Vad som måste göras åt den stora gården är när detta skrivs inte färdigutrett.

2013

Lägenheterna i Bulteten 2 består av allt mellan ettor och femmor. Tvåorna dominerar med totalt 19 stycken. Därtill finns det sex ettor, sex treor, tre fyror och en ensam femma. Storleken på lägenheterna varierar mellan 26 kvm för den minsta och 114 kvm för den största. Arton lägenheter ligger i spannet 49-67 kvm. Bara fem lägenheter är större än 81 kvm och de ligger alla i ett av gathusen. Förr var det ju finast att bo i gathuset medan gårdshuset hade en lägre status. Idag är det snarare tvärtom – det är bättre att komma bort från gatans trafik.

I 9 A finns det fem lägenheter, i 9 B tolv lägenheter samt i 9 C och 9 D vardera nio lägenheter. I A-huset bor idag 2013 8 personer i åldern 26-67 år, i B-huset 23 personer i åldern 18-69 år, i C-huset 9 personer i åldern 35-83 år och i D-huset 13 personer i åldern 17-63 år. Totalt för hela fastigheten blir det 53 personer i åldersspannet 17-83 år. Bara 21 personer är äldre än 50 år och 16 personer är 30 år och yngre. En ganska ungdomlig profil på fastighetens innevägnare.

I fastigheten bor bl.a. projektledare, undervisningsråd, lärare, läkare, arkivarie, laboratorieassistent, skribent, kulturarbetare, ekonom, receptionist, trädgårdsmästare, frivårdsinspektör, byggkonsult, egenföretagare, f.d riksdagsman (vänsterpartiet), patentingenjör, sjuksköterska, socialsekreterare, studerande, senior industry consultant.

Biografen Flamman

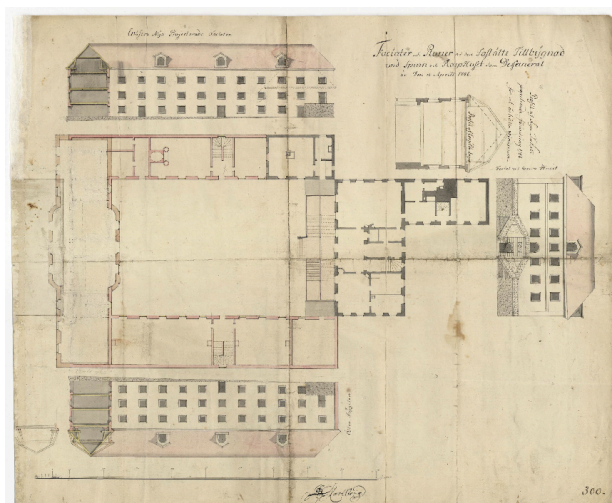
Flamman var den första biografen i Stockholm med funktionalistisk arkitektur, och räknas till den svenska funktionalismens genombrottsverk. Biografen ritades av arkitekten Uno Åhrén och invigdes i februari 1930. På 1930-talet gjorde modernismen, ofta kallad funkis, sitt intåg i Sverige. Funktionalismens genombrott var Stockholmsutställningen 1930 med Gunnar Asplund som utställningsarkitekt. Redan ett halvt år innan Stockholmsutställningen öppnade dock biografen *Flamman* sina portar på Södermalm

Åhréns arkitektur gav biografen en ren och stram interiör, avskalad från allt som utmärkte tidigare biografer. Biografentrén var förlagd till fastighetens hörn med bra skyltläge mot Hornstull. Entrén utmärkte sig genom en enkel, rundad baldakin som bars upp av en enda kolonn, klädd i rostfri stålplåt. På baldakinens undersida gnistrade ett stort antal lampor. Flammans namn stod skriven i sakliga neonbokstäver i samma storlek som den aktuella filmen. Från entréhallen ledde fyra trappor ner till salongen och två upp till den övre hallen. Ridån var Kaisa Melantons första verk i offentlig miljö och utfördes 1953 i applikationsteknik och föreställde eldslågor. Den nya biografen drevs av Svensk Filmindustri (SF) och väckte stor uppmärksamhet vid invigningen. Flamman var en av Stockholms största biografer med 945 platser. Redan från början hade tekniken anpassats till visning av ljudfilm vilket gjorde den till Stockholms första biograf som inte först öppnat som stumfilmsbiograf. Men än dominerade stumfilm och biografen ackompanjerade sina visningar med en 14-mannaorkester som satt framför scenen i ett orkesterdike. År 1953 byggdes Flamman om för visning av vidfilm och tio år senare, i januari 1963, upphörde biografverksamheten. Lokalen togs över av Putte Wickman som lät bygga om stället till nöjes- och danslokalen *Putte*. Senare blev där restaurang och diskotek under olika namn. Idag har Friskis & Sveltis en filial i lokalen. Baldakinen finns kvar liksom entréhallen.

Långholmen

Långholmen är 1380 meter lång och 405 meter bred och har en areal av 36 hektar. Ön Långholmen har gett sitt namn åt Långholmsgatan. Den tidigaste bebyggelsen på Långholmen var Långholmens sjötull. Långholmen var i många år Stockholms fängelseö, här låg fram till 1975 Långholmens centralfängelse och på 1700-talet och tidig 1800-tal kvinnoängelse Långholmens spinnhus.

Byggnadsritning över Spinnhuset och Rasphuset på Långholmen. Ritningarna är över plan-, fasad- och tillbyggnadsritning.

På ön ligger också Mälarvarvet, även känt som Långholmsvarvet, med anor tillbaka till 1680-talet. Varvsverksamheten började redan 1685 som ett skutskepparvarv och är därmed den äldsta kvarvarande verksamheten på ön. År 1985 firade man 300-årsjubileum. Runt varvet växte det upp byggnader som Fördärvet, Långa raden med Röda stugan samt Ingenjörsvillan och Stenhuset, vilka finns kvar än idag.

På västra delen av ön ligger Karlhälls gård från 1838, ursprungligen uppförd som bostad för Långholmsfängelsets byggnadschef Carl Modéer. Under sin nästa ägare, brännvinsfabrikören Lars Olsson Smith blomnade Karlshälls gård upp och flera nya byggnader tillkom.

Långholmens västra udde, som kallas Sofieberg, var alltid i privat ägo. Här byggdes sommarnöjen på 1880-talets slut. Några av dem finns fortfarande kvar.

Ön räknas sedan 1906 som en egen stadsdel. Idag bor här ca 125 bofasta, många med anknytning till den tidigare fängelseverksamheten, som kom att prägla öns historia fram till 1975, då de sista fångarna flyttades. 1982 revs en del av fängelsets byggnader och under 1990-talet renoverades de återstående husen. Idag innehåller Långholmens gamla fängelsebyggnader bland annat hotell, vandrarhem, vårdshus, folkhögskola, förskola, bostäder och lokaler för hantverk.

Skriftens fullständiga titel lyder:

En bok till varning för dem som gå fria. Vaktkonstaplars och fängelsedirektörers berättelser om lifvet på Långholmen, märkvärdiga bofvars karaktärer, rymningsförsök m.m. Till slut: Sveriges skarprättare, hr Dalman.

På framsidan är Sveriges sista bödel, skarprättare Anders Gustaf Dalman avbildad med bödelsyxan. I slutet av boken är stupstocken avbildad.

Skriften är illustrerad med teckningar av brottslingarna Madesjö-Gustafsson och Filip Nordlund och av skarprättare Dahlman.

Långholmens koloniträdgårdar är ett område med odlingslotter mellan Karlshälls gård, Grindstugan och det forna centralfängelset. Långholmens koloniträdgårdar har sitt ursprung i ett odlingsland som anlades 1834 av kommandanten vid fängelset där de fängelseanställda fick möjlighet att odla i egna täppor. År 1983 bildades "Långholmens koloniträdgårdar" som idag (2009) består av 66 lotter.

Sedan fängelseverksamheten upphörde på 1970-talet har även den västra delen av ön blivit tillgänglig för allmänheten. Numera leder en sammanhängande strandpromenad runt hela ön. Längs Långholmens södra strand ligger flera båtklubbar och fritidsbåtarna har sina bryggplatser längs Pålsundet och Långholmskanalen. På sommaren upplåts en del av båtarnas vinterplatser för husvagnscaming.

På Långholmsbergets krön har sedan 1940-talet spelats friluftsteater i en amfiteater. Teatern blev mycket populär och fick förstoras i omgångar. 1955 hade den slutligen plats för 3 500.

På Långholmen havererade ett Jas 39 Gripen den 8 augusti 1993 vid en flyguppvisning under Vattenfestivalen. Orsaken var att flygplanet hamnade i ett läge där strömningen runt vingarna inte påverkades av roderutslagen, något man tidigare bara trott var teoretiskt möjligt. Piloten sköt ut sig och klarade sig oskadd men en person på marken fick brännskador. På haveriplatsen, strax nedanför Västerbron, står numera ett konstverk av konstnären Thomas Qvorsebo till minne av haveriet. Skulpturen är utförd i rostfritt stål och föreställer en papperssvala med spetsen i marken. Intill fanns ett träd som bar spår av branden och hettan som uppkom i samband med störtningen. Trädet togs ned 2011.

Tantolunden

En annan oas i närheten av Hornstull är den i synnerhet på sommaren populära Tantolunden. Parken är ganska kuperad och upptas till stor del av koloniområden. Parken började anläggas 1885 och är en av parkerna som skapades under Stockholms förste stadsträdgårdsmästare Alfred Melin. Området fick namnet *Tantolunden*, efter en stor egendom *Tanto*, som funnits här. Medins plan för Tantolunden är ett snirklande system av gångar och promenadvägar som leder i cirklar upp till parkens högsta punkt, som utformades till en rondell med sittbänkar. Utformningen var typisk för sin tid, folk skulle finklädsla lustvandrande under grönskande träd. På höjden fanns en gammal soptipp som breddes ut och byggdes på samt täcktes med fyllnadsmassor och matjord. 1896 planterades de första träden. Att man använde bland annat sopor som fyllnadsmaterial visade sig snart vara mindre välbetänkt, eftersom jorden snabbt torkade ut. Genom att lägga på mera matjord hoppades man kunna åtgärda problemet och anläggningsarbetena fortsatte fram till 1899, då man ansåg att parken var färdig. 1906 anordnades en lekplats, Draken, i parkens västra del.

Kälkbanor i Tantolunden vintern 1917

I slutningen ner mot Årstaviken låg en gång en omtyckt friluftsteater. Här spelades fram till 1961 teater, bland annat Söderååkar. Bland de som uppträdde på teatern var Julia Caesar, som fått ge namn åt en väg inom koloniområdet Tantolunden Norra. Koloniområdena Tantolunden Norra och Tantolunden Södra anlades 1914. Mitt i parken finns Tantolundens bollplan och i parkens östra del finns liten musikpaviljong med några sittbänkar. Paviljongen byggdes och skänktes 1988 till Stockholms stad av miljö- och kulturföreningen Tantofolket. I samband med filmprojektet En annan skylt 2009 fick paviljongen namnet *Narvapaviljongen* och en nyskapad historisk bakgrund. Längs ut i öster intill järnvägen, nära Ringvägen ligger Tantogården och Ekermanska malmgården. Tantområdets högsta höjd består av berghällar och några äldre stridsvärn.

1948 - en ångbåt på Liljeholmsviken med Reimersholme i bakgrunden

Bergsunds strand

Den vackert belägna Bergsunds Strand var från början planerad som en halvcirkelformad gata från hörnet Långholmsgatan/Verkstadsgatan utmed Lindvallsplan till nuvarande Bergsunds Strand. Gatan har fått sitt namn efter den malmgård som låg här på 1700-talet. En malmgård en gård som låg ute på en av malmarna. Under heta somrar fungerade malmgårdarna som tillflykt för de mer välbeställda undan den inte allt för behagliga tillvaron i de mer tätbebyggda delarna av staden.

Malmgården Bergsund omvandlades 1760 till ett gjuteri och blev sedermera Bergsunds Mekaniska AB. Bergsunds Mekaniska Verkstad utvecklades 1929 och därefter började Bergsunds Strand att byggas. Vid Bergsunds Strand ligger Liljeholmsbadet. Badhuset byggdes 1929-1930 i Nyköping och bogserades på plats. Det har en 17 meter lång bassäng med extra varmt vatten särskilt anpassad för handikappade. Badet har då och då varit nedläggningshotat, men har ännu så länge överlevt.

I ett av husen vid Bergsunds Strand bodde författarinnan Nelly Sachs (1891-1970) som flykting undan Nazityskland. Hon fick under kriget hjälp av Selma Lagerlöf att fly till Sverige. Hon tilldelades 1966 Nobelpriset i litteratur. Hennes poesi berör det judiska folkets öde. Tidiga verk av henne brändes på bokbål i Tyskland i maj 1933.

Reimersholme

Trots sitt läge nära Södermalm var ön ursprungligen en del av Brännkyrka socken. Brännkyrka socken och därmed Reimersholme blev en del Stockholm först 1 januari 1913. Det var först 1957 som Reimersholme blev en del av Högalids församling.

Ön hette tidigare Räkneholmen, men den 24 juni 1798 fick den sitt nuvarande namn. Den är uppkallad efter hattmakaren och rådmannen Anders Reimers (1727–1816), som också ägde stora delar av ön. Reimers malmgård uppfördes 1740 som tjänstebostad till Spinnhuset på Långholmen och blev 1777 bostad åt Anders Reimers. Malmgården är sedan 1944 daghem, en av Stockholms första.

På 1860-talet uppfördes en yllefabrik på Reimersholme, Stockholms Yllefabrik, där bland annat fångar från Långholmsfängelset fick arbeta. De första bostäderna på Reimersholme uppfördes på 1880-talet vid Charlottenburg. Stockholms Yllefabrik, gick i konkurs 1934 och HSB köpte fabriksområdet 1939 och byggde under åren 1942–1946 ett antal hyreshus på östra och norra sidan av ön.

Ön har sedan mitten av 1800-talet präglats av sprittillverkning. Reimersholms Spritförädlings AB verkade 1859-1917, varefter Vin- och Spritcentralen tog över verksamheten. När sedan sprittillverkningen flyttats bebyggdes även den södra delen 1980 med bostäder.

Ön är förbunden med Södermalm via Reimersholmsbron, som är 39 meter lång och 13 meter bred. Busslinje 66 har trafikerat ön sedan 1967, och sedan 1986 även linje 40.

Reimersholmsbron under konstruktion

Året är 2013

Året 2013 inleddes med att Kosice och Marseille blir årets europeiska huvudstäder, hembiträden i Singapore får laglig rätt till en ledig dag per vecka, ett lokaltåg på Saltsjöbanan skenar rätt in i ett bostadshus och den så kallade hästköttsskandalen avslöjas. Köttprodukter i brittiska och irländska varuhus har marknadsförts som nötkött men visade sig innehålla hästkött.

Den 28 februari abdikerar påven Benedictus XV och efterträds i mars av argentinaren Jorge Mario Bergoglio som tar påvenamnet Franciscus. Han blir därmed den förste påven från Latinamerika och den förste utomeuropeiske påven sedan Syrienfödde Gregorius III:s död 741.

Den 10-11 mars folkomröstar Falklandsöarna om huruvida de skall fortsätta vara ett av Storbritanniens utomeuropeiska territorier eller ej. 99,8 % röstar ja och endast tre personer röstar nej.

Den 30 april abdikerar drottning Beatrix av Nederländerna efter 33 år på tronen till förmån för sonen Willem-Alexander. Han blir därmed Nederländernas förste kung på 123 år.

I maj attackeras en brittisk turistgrupp av en isbjörn på Svalbard. En pojke i 17-årsåldern dödas och tre personer skadas. Senare samma månad inträffar upplopp med början i Husby där över 100 bilar sätts i brand första natten. Upploppen pågår i ytterligare fem nätter. Trosa kommuns invånare folkomröstar om länsbyte till Stockholms län, men resultatet blir ett nej.

Den 6 juni börjar tidningen The Guardian publicera sekretessbelagda dokument som påvisade existensen av storskaliga och topphemliga övervakningsprojekt. Dokumenten avslöjade också hur den amerikanska underrättelsetjänsten samarbetade med andra länders underrättelsetjänster. Det var den tidigare CIA-anställda Edward Snowden som tillhandahöll dokumenten. Den 19 juni går busschaufförer i Stockholm, Solna, Sundbyberg, Sollentuna, Södertälje och Umeå ut i strejk sedan bussarbetsgivarna och Kommunal inte har lyckats komma överens om ett nytt avtal. Strejken avslåses den 27 juni.

Den 3 juli avsätter egyptisk militär den folkvalde presidenten Mohammad Mursi. Den 21 juli inträffar årets tredje abdikation. Den belgiske kungen Albert II avstår tronen till förmån för sonen Philippe.

Den 3 september sjunger den tyska socialdemokratiska politikern Andrea Nahles "Här kommer Pippi Långstrump" som en attack gentemot Angela Merkel under en replik i Tysklands förbundsdag. Trots detta sångnummer väljs Merkel om som förbundskansler senare i samma månad. Den 4-5 september kommer det storfrämmande till Stockholm, presidenten Barack Obama besöker den kungliga huvudstaden som den förste amerikanske presidenten någonsin.

Den 15 oktober väljs Lundabiskopen Antje Jackelén till Svenska kyrkan första kvinnliga ärkebiskop.

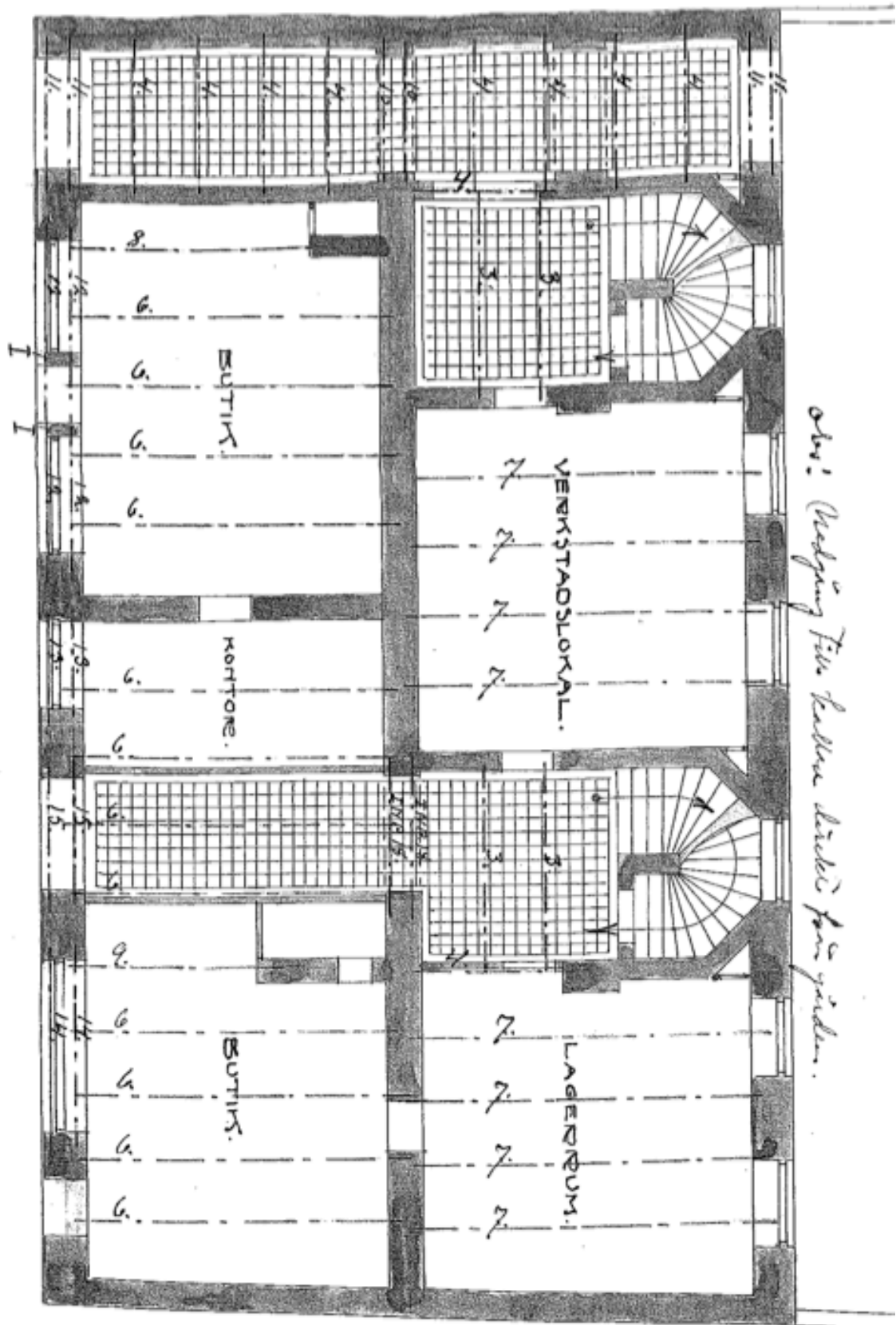
Den 9 november drar orkanen Haiyan in över Filippinerna och uppmäts vara den kraftigaste någonsin. I staden Tacloban på Leyte ska runt 10 000 invånare ha omkommit.

Den 20 november rivs den så kallade friggeboden på vår mindre bakgård. En händelse som antagligen inte kommer att gå till världshistorien.

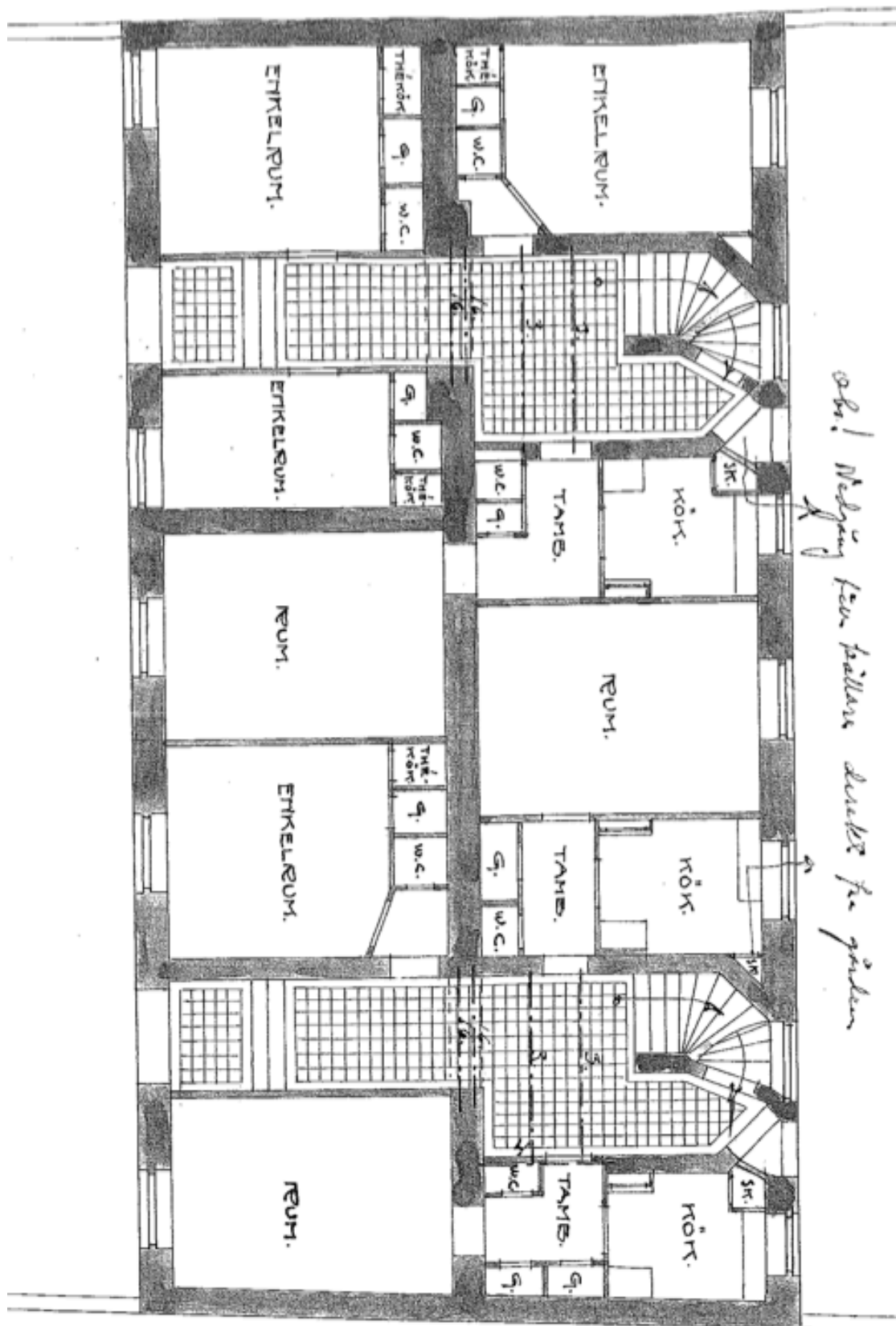

Gården sommaren 2013

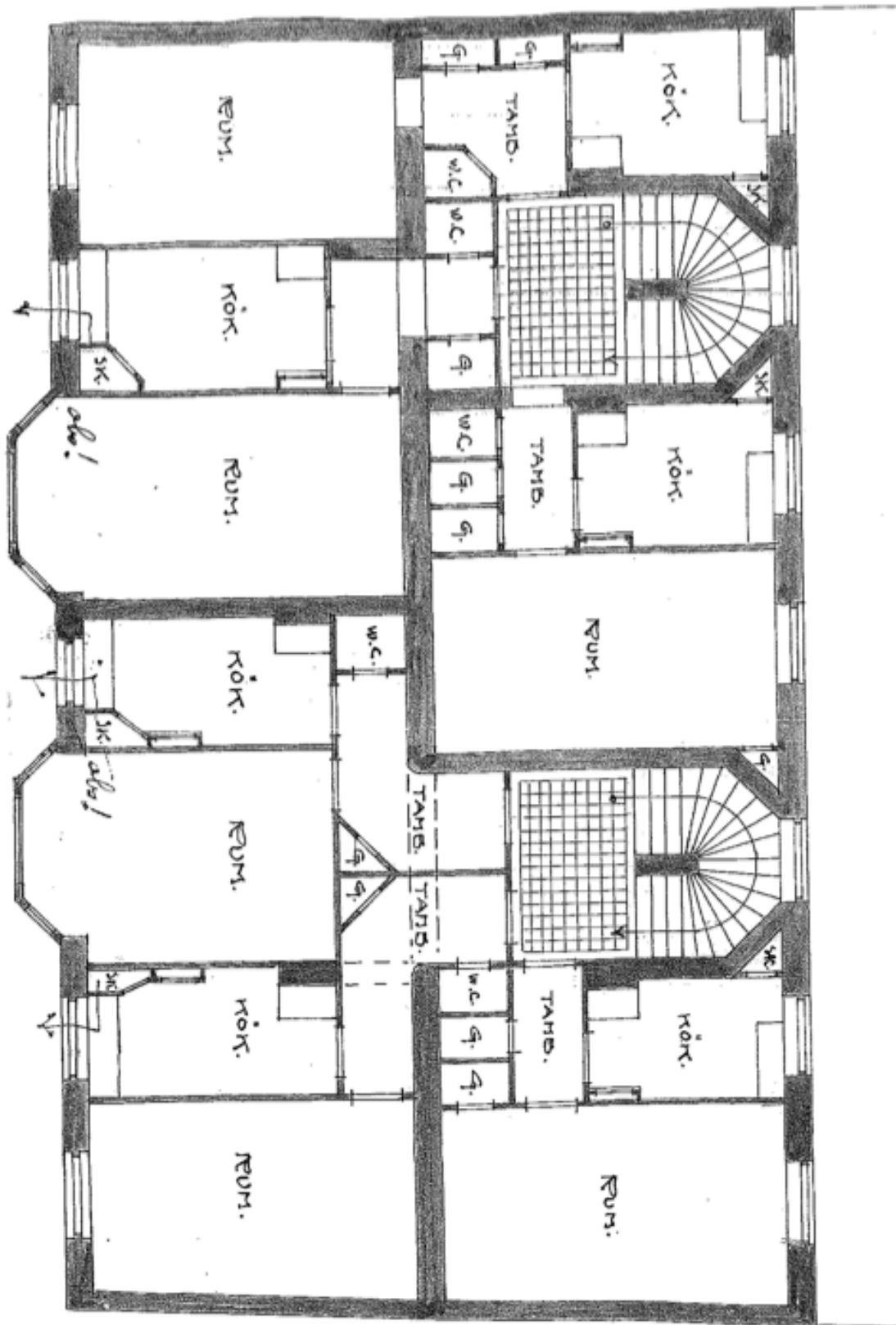
Gatuhuset bottenplan 1913

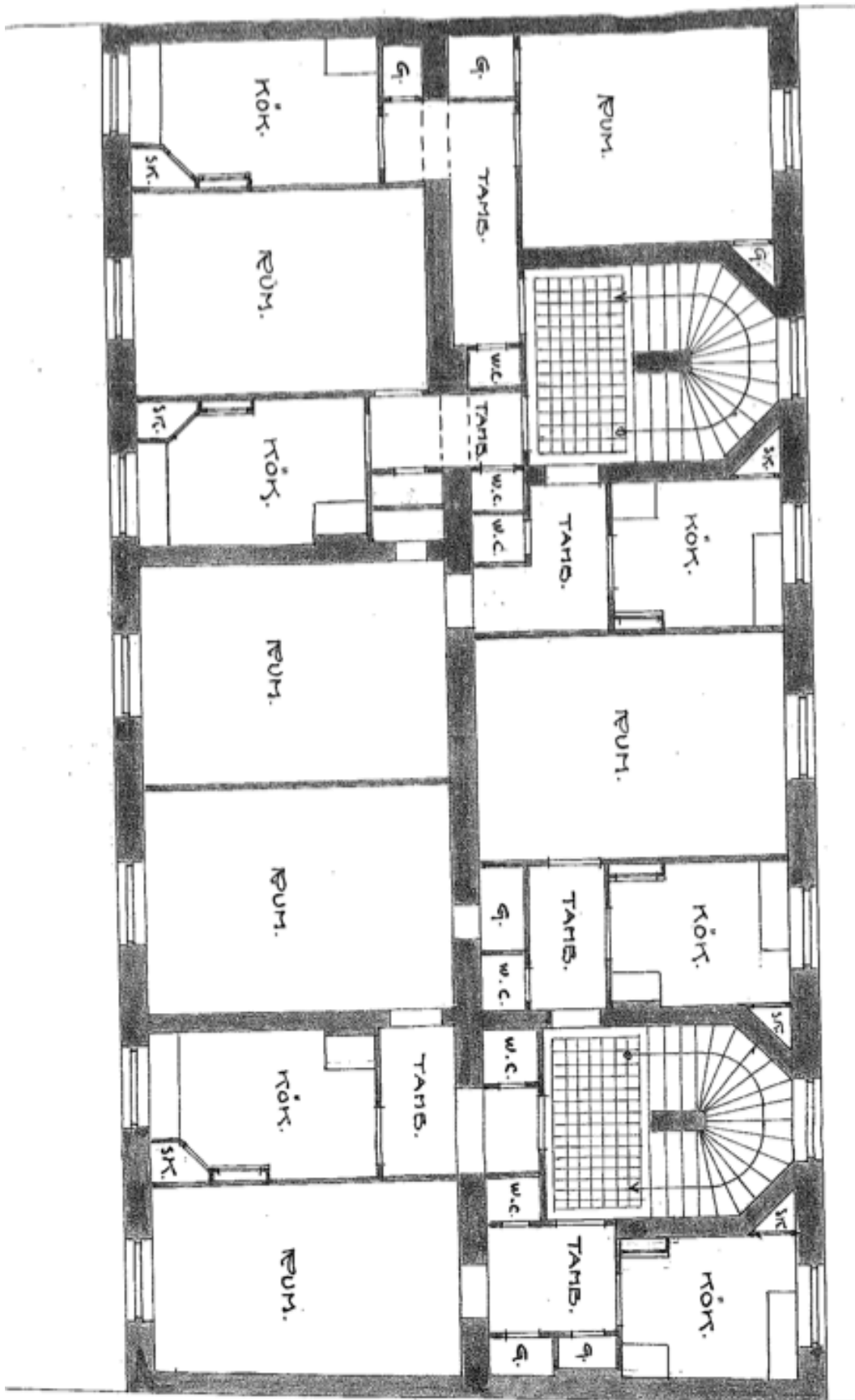
Gårdshuset bottenplan 1913

Gatuhuset våningsplan 1913

Gatuhuset våningsplan 1913

RITNING TILL NYBYGGNAD Å TOMTEN N: 9 KV. BULTEN
Å SÖDERMALM.

FASAD MOT LÅNGHOLMSGATAN.

Nos. 1911.
Frits Hedman.